

Єдиний державний екзамен з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Пояснення до демонстраційного варіанта контрольних вимірювальних матеріалів єдиного державного екзамену 2019 року з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

При ознайомленні з демонстраційним варіантом контрольних вимірювальних матеріалів (КВМ) ЄДЕ 2019 р. з української мови необхідно враховувати, що завдання, які містяться в ньому, не відображають всіх елементів змісту, які будуть перевірятися за допомогою варіантів КВМ 2019 року. Повний перелік елементів змісту, які можуть контролюватися на єдиному державному екзамені 2019 р., наведено в кодифікаторі елементів змісту і вимог до рівня підготовки випускників організацій загальної освіти для єдиного державного екзамену 2019 р. з української мови.

Призначення демонстраційного варіанта полягає в тому, щоб надати можливість будь-якому учаснику ЄДЕ і широкій громадськості скласти уявлення про структуру майбутніх варіантів КВМ, кількості завдань в тесті, про їх форму, рівень складності. Наведені критерії оцінки виконання завдань з розгорнутою відповіддю, що ввійшли в даний варіант, дають уявлення про вимоги до повноти і правильності запису розгорнутої відповіді.

Ці відомості дозволять випускникам виробити стратегію підготовки до ЄДЕ.

Демонстраційний варіант контрольних вимірювальних матеріалів єдиного державного екзамену 2019 року з української мови

Інструкція щодо виконання роботи

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 26 завдань. Частина 1 містить 25 завдань, частина 2 – одне завдання.

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3,5 години (210 хвилин).

Відповідями до завдань 1-24 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Відповідь запишіть в зоні відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей №1.

КВМ	Бланк										
Відповідь: <table border="1"><tr><td>А</td><td>Б</td><td>В</td><td>Г</td><td>Д</td></tr><tr><td>5</td><td>2</td><td>6</td><td>1</td><td>3</td></tr></table>	А	Б	В	Г	Д	5	2	6	1	3	7 5 2 6 1 3
А	Б	В	Г	Д							
5	2	6	1	3							
Відповідь: <u>РАСКИДАТЬ ИСПУГАТЬ.</u>	Р А С К И Д А Т Ь И С П У Г А Т Ь										
Відповідь: <u>1 2 4</u>	1 4 1 2 4										

Завдання 26 частини 2 – твір за прочитаним текстом. Це завдання виконується на бланку відповідей №2.

Всі бланки ЄДЕ заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої, або капілярної, або пір'яної ручки.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. Записи у чернетці не враховуються при оцінюванні роботи.

Бали, одержані Вами за виконані завдання, сумуються. Намагайтеся виконати як можна більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Бажаємо успіху!

Частина 1

Відповідями до завдань 1-24 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Запишіть відповідь в поле відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 справа від номера завдання, починаючи з першої клітинки, баз пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву чи цифру пишіть в окремій клітинці у відповідності з наведеними у бланку зразками.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1-3.

(1) Розташований у північно-східній частині Африки Єгипет – батьківщина найдавнішої цивілізації. (2) Відомо, що за три, чотири і навіть п'ять тисячоліть до нашого часу, коли варварські племена, що проживали в Середній Європі, ще носили звірині шкури і жили в печерах, Єгипет вже був країною з високорозвиненим суспільним ладом, де процвітали сільське господарство, ремесла і література. (3) <...> найбільше єгипетська цивілізація прославилась грандіозними інженерними роботами зі створення мережі водовідвідних каналів і колосальними архітектурними спорудами, руїни яких викликають подив навіть у сучасних техніків.

1. Укажіть два речення, в яких правильно передається **ГОЛОВНА** інформація, що міститься в тексті. Запишіть номери цих речень.

1) Єгипет розташований на північному сході Африки, він є родиною найбільших цивілізацій Азії.

2) За рівнем розвитку Стародавній Єгипет можна порівняти з сучасними цивілізаціями Європи.

3) Крім інших своїх досягнень, стародавня цивілізація Єгипту прославився грандіозними інженерними роботами і колосальними архітектурними спорудами.

4) Єгипет був країною з високорозвиненою релігійною культурою, літературою та образотворчим мистецтвом.

5) Єгипет уже в глибоку давнину був цивілізованою державою, що прославилася, крім усього іншого, інженерними роботами зі створення мережі водовідвідних каналів і найбільшими архітектурними спорудами.

Відповідь: _____.

2. Яке з наведених нижче слів (сполучень слів) повинно стояти на місці пропуску в третьому (3) реченні тексту? Випишіть це слово (сполучення слів).

Тобто

Але

Так як

Наприклад

Таким чином

Відповідь: _____.

3. Прочитайте фрагмент словникової статті, в якій наводяться значення слова РОБОТА. Визначте значення, в якому це слово вживається у третьому (3) реченні тексту. Випишіть цифру, що відповідає цьому значенню у наведеному фрагменті словникової статті.

Робота, -и, ж.

1. Чиєсь виконання чого-небудь, чийсь труд.
2. *тільки мн., з означ.* Та чи інша діяльність щодо виготовлення, створення, обробки чого-небудь.
3. Примусова праця, як метод покарання, впливу на засуджених.
4. Коло занять, обов'язків, те, чим зайнятий хто-небудь; справа, діло.
5. Праця, заняття, служба на якому-небудь підприємстві, в якійсь установі як засіб існування, джерело заробітку.

Відповідь: _____.

4. В одному з наведених нижче слів допущено помилку в постановці наголосу: **НЕПРАВИЛЬНО** виділена буква, що позначає наголошений голосний звук. Випишіть це слово.

рУкопис
металУргія
котрИй
бюлетЕнь
вимОга

Відповідь: _____.

5. В одному з наведених нижче речень **НЕПРАВИЛЬНО** вжито виділене слово. **Виправте лексичну помилку, дібравши до виділеного слова паронім. Запишіть дібране слово.**

Цього року 5 випускників 9-х класів отримали СВДОЦТВА про базову освіту з відзнакою.

ОСОБИСТА справа кожного працюючого знаходиться у відділі кадрів.

ОСОБИСТІ речі не залишайте без нагляду.

Незбагненним залишився тільки факт банкрутства нафто-промислової КОМПАНІЇ.

У клуні друговій, під грушею старою зійшлась на бесіду КОМПАНІЯ мала.

Відповідь: _____.

6. В одному з наведених нижче числівників допущено помилку при відмінюванні. Виправте помилку і запишіть це слово правильно.

двох
тридцяти
шестидесяти
дев'яноста
трьохсот

Відповідь: _____.

7. Установіть відповідність між граматичними помилками і реченнями, в яких вони допущені: до кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ	РЕЧЕННЯ
А) неправильна побудова речень із дієприслівниковими зворотами	1) Необхідно вжити термінові заходи. 2) Улітку відпочило біля 80% учнів. 3) Подекуди жовтіє пізня квітка.
Б) неправильне вживання прийменників	4) Мистецтво наповнює життя кожної людини. 5) Якби б вони тільки говорили.
В) порушення норм керування	6) Допомагаючи один одному, у класі нема відстаючих. 7) Перед вами картина Василя Бакшеєва «Блакитна весна».
Г) неправильна координація підмета і присудка	8) Пейзаж – це вид чи зображення якоїсь місцевості; жанр живопису, в якому предметом зображення є природа.
Д) неправильне утворення форм умовного способу дієслова	9) Ви правильно говорила це у своєму виступі.

Запишіть у таблицю вибрані цифри під відповідними буквами.

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д

8. Визначте слово, у якому спрощення в групах приголосних НЕ відбувається. Вставте пропущену букву і випишіть це слово.

пес..ливий

сер..цевий

облас..ний

тріс..нути

виїз..ний

Відповідь: _____.

9. Визначте рядок, в якому в обох словах пропущена одна й та сама буква. Випишіть ці слова, вставивши пропущену букву.

пр..зидент, ц..мент

пр..зидія, арт..лерія

ц..стерна, д..када

атр..бут, в..лосипед

с..рпанок, к..парис

Відповідь: _____.

10. Випишіть слово, у якому на місці пропуску пишеться м'який знак.

громадян..ство

борот..ба

ц..вірінькати

у землян..ці

любов..

Відповідь: _____.

11. Випишіть слово, у якому на місці пропуску апостроф НЕ пишеться.

суб..ект

б..юрократ

львів..янин

солов..їний

дит..ясла

Відповідь: _____.

12. Визначте речення, в якому **НЕ** зі словом пишеться разом. Розкрийте дужки і випишіть це слово.

(НЕ)ПОРУШНО стоять дерева, загорнені в сутінь.

Любіть працю на землі, бо без цього (НЕ)БУДЕ щастя нам і нашим дітям.

На серці (НЕ)БУЛО ні на кого кривди.

Ніколи мені (НЕ)ЗАБУТИ красу гір.

(НЕ)ЗАКІНЧЕНУ вчасно роботу дощі закінчують.

Відповідь: _____.

13. Визначте рядок, у якому обидва слова пишуться разом. Зніміть ризик і випишіть ці два слова.

чорно/земний, без/кінця-краю

земле/мір, пів/року

по/близу, уві/сні

будь/який, на/показ

по/совісті, зі/споду

Відповідь: _____.

14. Укажіть всі цифри, на місці яких пишеться **НН**.

Мишко вийшов зі школи і не спіш(1)о закрокував додому. Відчував себе вдоволе(2)о. Аякже, на уроках працював стара(3)о, бездога(4)о, навіть Марія Федорівна похвалила, мовляв, глибоко розібрався в матеріалі, зумів практич(5)о застосувати.

Відповідь: _____.

15. Розставте розділові знаки. Укажіть два речення, в яких потрібно поставити **ОДНУ** кому. Запишіть номери цих речень.

1) В автобіографічній ліриці Шевченко не тільки розповідає про епізоди свого життя а й змальовує картини життя народу.

2) Осінній терпкий вітерець бавиться різнокольоровими кружальцями вибагливо встеляє ними асфальт доріжок.

3) Тепла липнева ніч пролітає садками посадками скиртами в полях.

4) Холодні осінні тумани клубочаться вгорі і спускають на землю мокрі коси.

5) На високих жовтогарячих шпилястих тополях іскрилося осіннє сонце.

Відповідь: _____.

16. Розставте розділові знаки: укажіть цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Змалку треба шанувати рідну мову (1) навчаючись від батька (2) й матері (3) бабусі (4) і дідуся отого мовного багатства.

Відповідь: _____.

17. Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Люблю тебе (1) моя ти (2) пісне (3) тобі я дякую (4) за все.

Відповідь: _____.

18. Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Повіяв свіжий лагідний вітерець (1) але червнєве опівденне сонце досить-таки припікало (2) і учні охоче розташувались у затінку (3) коло каменю.

Відповідь: _____.

19. Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Пишіть листи (1) і надсилайте вчасно (2) коли їх ждуть далекі адресати (3) коли є час (4) коли немає часу і (5) коли навіть ні про що писати.

Відповідь: _____.

20. Відредагуйте речення: виправте лексичну помилку, **вилучивши зайве** слово. Випишіть це слово.

Холодний сніг набився в зморшки кори, і товстий стовбур здавався прошитим срібними нитками.

Відповідь: _____.

Прочитайте текст і виконайте завдання 21-26.

(1) У дитинстві я зачитувався книжками про індіанців і пристрасно мріяв жити де-небудь в преріях, полювати на бізонів, ночувати в курені ... (2) Влітку, коли я закінчив дев'ятий клас, моя мрія несподівано здійснилася: дядько запропонував мені охороняти пасіку на березі тоненької, але рибної річечки Сісяви. (3) У помічники він нав'язав свого десятирічного сина Мишка, хлопця статечного, господарського, але ненажерливого, як галчєня.

(4) Два дні пролетіли в одну мить: ми ловили щук, обходили дозором наші володіння, озброївшись луком і стрілами, невтомно купалися; в густій траві, де ми збирали ягоди, таїлися гадюки, і це надавало нашому збиранню гостроти небезпечної пригоди. (5) Вечорами у величезному казані я варив юшку зі спійманих щук, а Мишка, пихкаючи від натуги, висьорбував її величезною, як ківш екскаватора, ложкою.

(6) Але, як з'ясувалося, одна справа – читати про мисливське життя в книгах, і зовсім інша – жити нею в реальності.

(7) Нудьга мало-помалу почала докучати, спочатку вона нила несильно, як недолікований зуб, потім біль став наростати і все лютіше терзати мою душу. (8) Я страждав без книг, без телевізора, без друзів, уха набридла мені, степ, уतिकаний оранжевим камінням, схожого на ікла вимерлих рептилій, викликав тугу, і навіть далеке поле жовтого соняшника мені здавалося величезним кладовищем, яке завалили штучними квітами.

(9) Одного разу після обіду почувся гул машини. (10) Дядько так рано ніколи не приїжджав – ми вирішили, що це розбійники-грабіжники.

(11) Схопивши лук і стріли, ми вискочили з намету, щоб дати відсіч непроханим гостям. (12) Біля пасіки зупинилася «Волга». (13) Високий чоловік років сорока, обійшовши машину, відкрив задні двері і допоміг вийти маленькому дідусеві. (14) Той, хитаючись на слабких ногах, важко присів на траву і став з жадібною пронизливістю дивитися навкруги, немов чув у літній спеці якийсь невиразний запах і намагався зрозуміти, звідки він виходить. (15) І раптом ні з того ні з сього дідусь заплакав. (16) Його обличчя не морщилось, губи не тремтіли, просто з очей часто-часто потекли сльози і стали падати на траву. (17) Мишка хмикнув: йому, напевно, здалося дивним, що стара людина плаче, як дитя. (18) Я смикнув його за руку. (19) Чоловік, який привіз старого, розуміючи причину нашого подиву, пояснив:

(20) – Це мій дідусь! (21) Раніше він жив тут. (22) На цьому самому місці стояло село. (23) А потім всі роз'їхалися, нічого не залишилося ...

(24) Старий кивнув, а сльози не перестаючи текли по його сірих запалих щоках.

(25) Коли вони виїхали, я озирнувся по сторонам. (26) Наші тіні – моя, висока, і Мишкова, трохи менша, – перетинали берег. (27) Осторонь горів вогонь, вітерець ворухив футболку, яка сушилася на мотузці ... (28) Раптом я відчув всю силу часу, яке ось так раз – і злизло цілий всесвіт минулого. (29) Невже від нас залишаться тільки ці смутні тіні, які безслідно розтануть в минулому ?! (30) Я, як не силкувався, не міг уявити, що тут колись стояли будинки, бігали галасливі діти, росли яблуні, жінки сушили білизну ... (31) Жодного знака колишнього життя! (32) Нічого! (33) Тільки сумна ковила скорботно хитала стеблами і маленька річечка ледь ворухилась серед очеретів...

(34) Мені раптом стало страшно, піді мною ніби обвалилася земля і я опинився на краю бездонної прірви. (35) Не може бути! (36) Невже людині нічого протиставити цій глухій, байдужій вічності?

(37) Увечері я варив юшку. (38) Мишка підкидав дрова в багаття і ліз своєї циклопічною ложкою в казанок – знімати пробу. (39) Поруч з нами боязко ворухилися тіні, і мені здавалося, що сюди з минулого несміливо прийшли люди, які колись тут жили, щоб погрітися біля вогню і розповісти про своє життя. (40) Часом, коли пробігав вітер, мені навіть чути було чийсь тихі голоси...

(41) Тоді я подумав: пам'ять. (42) Чуйна людська пам'ять. (43) Ось що людина може протиставити глухій, холодній вічності. (44) І ще я подумав про те, що обов'язково всім розкажу про сьогоднішню зустріч. (45) Я зобов'язаний це розповісти, тому що минуле посвятило мене в свою таємницю, тепер мені потрібно донести, як тліюче вугіллячко, живий спогад про минуле і не дати холодним вітрам вічності його погасити.

(За Р. Савіновим)

21. Які з висловлювань відповідають змісту тексту? Укажіть номери відповідей.

- 1) Через багато років ніщо не нагадувало про те, що колись на березі річки Сісяви жили люди.
- 2) Після розмови зі старим герой-оповідач зрозумів, що є тільки один спосіб протистояти страшній неминучості – радіти кожній хвилині життя.
- 3) Через кілька днів «індіанського» життя хлопчики впали духом, тому що, залишившись одні, без нагляду дорослих, змушені були самотійно добувати собі їжу.
- 4) Старий повідомив, що на березі цієї річки раніше було велике село, але потім, коли річка обміліла, люди роз'їхалися хто куди.
- 5) Пам'ять може протистояти глухій, холодній вічності.

Відповідь: _____.

22. Які з перерахованих тверджень є правильними? Укажіть номери відповідей.

- 1) Речення 8 пояснює зміст речення 7.
- 2) У реченнях 26-27 міститься розповідь.
- 3) У реченні 14 представлено опис дій персонажа.
- 4) У реченні 45 представлено розповідь.
- 5) У реченнях 11-12 міститься розповідь.

Відповідь: _____.

23. З речення 15 виписіть фразеологізм.

Відповідь: _____.

24. Серед речень 9-16 знайдіть те, яке пов'язане з попереднім за допомогою присвійного займенника. Напишіть номер цього речення.

Відповідь: _____.

Прочитайте фрагмент рецензії, складеної на основі тексту, який Ви аналізували, виконуючи завдання 21-24. У цьому фрагменті розглядаються мовні особливості тексту. Деякі терміни, використані в рецензії, пропущені. Вставте на місця пропусків (А, Б, В, Г) цифри, що відповідають номерам термінів зі списку. Запишіть під кожною літерою відповідну цифру.

25. «Важливу роль у створенні образу Мишка відіграє синтаксичний засіб - (А) _____ («величезною, як ківш екскаватора, ложкою»), за допомогою якого передається добродушний гумор автора. У фінальній частині настрої тексту змінюється. (Б) _____ («сумна ковила», «бездонної прірви») надають міркуванням героя-оповідача лірично-схвильовану тональність. Троп – (В) _____ (в реченні 28) – допомагає створити образ безжального часу. Синтаксичний засіб – (Г) _____ (речення 36) – відображає глибину почуттів юнака».

Список термінів:

- 1) діалектизм
- 2) епітети
- 3) парцеляція
- 4) синтаксичний паралелізм
- 5) питальне речення
- 6) порівняльний зворот
- 7) просторічне слово
- 8) метафора
- 9) анафора

Відповідь:

А	Б	В	Г

Не забудьте перенести всі відповіді у бланк відповідей №1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи.

Частина 2

Для відповіді на це завдання використовуйте БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №2.

26. **Напишіть твір за прочитаним текстом.**

Сформулюйте одну з проблем, поставлених автором тексту. Прокоментуйте сформульовану проблему. Введіть у коментар два прикладиллюстрації з прочитаного тексту, які, на Вашу думку, важливі для розуміння проблеми вихідного тексту (уникайте надмірного цитування).

Сформулюйте позицію автора (оповідача). Напишіть, чи згодні або не згодні Ви з точкою зору автора прочитаного тексту. Поясніть чому. Свою думку аргументуйте, спираючись в першу чергу на читацький досвід, а також на знання і життєві спостереження (враховуються перші два аргументи).

Обсяг твору – не менше 150 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за даним текстом), не оцінюється. Якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів, то така робота оцінюється 0 балів. Твір пишеться акуратно, розбірливим почерком.